

JARROHLIK USKUNALARI TURLARI VA ASOSIY GURUHLARI JARROHLIK USKUNALARI BILAN ISHLASH TURLI XIL CHOKLAR QO'YISH VA BOG'LASH TURLARI

Xushbaqov Elchin

Ilmiy rahbar: Gadayev Asliddin

Klinik anatomiya

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola stomatologiya fanining terapevtik bo'limi og'iz bo'shlig'ining bir qator kasalliklari (tish va parodont kasalliklari, og'iz bo'shlig'i shilliq qavati va til kasalliklari)ni o'z ichiga oladi. Mana shu og'iz kasalliklarini, o'rganishda, tashxislashda, davolash va profilaktika chora tadbirlarida stomatologik asbob va ashyolarning o'rni beqiyosdir. Bugungi kunga kelib, stomatologiyani zamonaviy bormashinalar, estetik va kosmetik talablarga to'la javob beruvchi kompozit plomba ashyolari, ultratovushli skalerlar va boshqa bir qancha davrimiz talabidagi asboblarsiz tasavvur ham qilib bo'lmaydi. Stomatologiyani jadal suratlarda rivojlanishi esa ana shu asbob va ashyolar bilan chambarchas bog'liqdir. Aziz talabalar! Qo'yingizdagi darslikda stomatologiyada keng ko'lamda qollanadigan asbob-asholar, jumladan bormashina va dastaklar, turli plombalar, ulaming tarkibi va xususiyatlari, galogen lampalar bilan birgalikda bugungi kun talablariga javob beruvchi, dunyo stomatologiyasi amaliyotida qo'llanuvchi eng zamonaviy asbob va ashyolar ham yoritilgan.

Kalit so'zlar: *Tovarshunoslik fani haqida, tovarshunoslik maqsadi va vazifalari, tibbiyot tovarshunosligining tamoyillari, tovarshunoslik tahlil turlari, farmatsevt-tovarshunos egallaydigan amaliy va nazariy ko'nikmalari.*

KIRISH

Talabalarda tovarshunoslik va tovarshunoslik tahlil haqida nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish. Tibbiyot va farmatsevtika tovarshunosligi fanini o'qitishda farmasevt-tovarshunos egallaydigan nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni shakllantirish.

Tibbiy asbob 1.bemor holatiga oid ma'lumotni olish, tashhis qo'yish yoki me'yordan u yoki bu o'qishlarni belgilash imkonini beradigan qurilmalardir. 2.Tibbiy uskuna 2.biror turdagi quvvat (issiqlik, nurlanish, elektr) ni organizmga umuman yoki tanlab, muayyan funktsional tizimga yoki a'zo (a'zolar guruhi) ga ta'sir o'tkazish

maqsadida generatsiya xiluvchi qurilmalardir. Organizmning u yoki bu funktsional tizimlariga muayyan vaqt davomida o'rni bosadigan buyumlar apparatlar sirasiga kiradi ("Sun'iy buyrak" apparati, o'pkaning sun'iy ventilyatsiyasi uchun apparat va h.k). 3.Tibbiy apparat 3.tibbiyot xodimlari foydalanadigan, inson a'zolari va to'qimalarida muolaja ishlarini bajaradigan texnik vositalardir. 4.Tibbiy jihoz 4.davolash-kasallikni oldini olish jarayonlarini amalga oshirishda bemorlar va tibbiyot xodimlari uchun qulay shartsharoitlarni yaratuvchi tibbiy texnik qurilmalar yig'indisidir.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODIKASI

Olingan bilim va ko'nikmalar farmatsevtlarni amaliy ish faoliyatida zarur bo'lib, tibbiyot texnikasi hamda buyumlarini tovarshunoslik tahlilida sifatini aniqlash, me'yoriy hujjatlar bilan ishlash, ularning toifalari va turlarini, tuzilishi bilan tanishish va foydalanish imkonini beradi. Tibbiyot va farmatsevtika tovarshunosligi fanini o'qitishda qollaniladigan me'yoriy hujjatlar bilan tanishtirish va ular bilan ishlashni o'rganish.

Inson salomatligini himoya qilish davlatimizning asosiy vazifalaridan biri bo'lib, bu masalani hal qilishda sog'liqni saqlash tizimini iqtisodiy ta'minlash, zamonaviy tibbiy asbob-uskunalar etkazib berish, tizimni nazariy va amaliy ko'nikmalarga boy, klinik va laborator-instrumental tekshiruv tahlil natijalari asosida xulosa chiqarish imkoniyatiga ega bo'lgan malakali kadrlar bilan ta'minlash muhim ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 15-fevraldagi 112-son "Tibbiyotda qo'llanadigan laboratoriya va diagnostika uskunalarining metrologik nazoratini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaroriga muvofiq laboratoriyaga oid funktsional tadqiqotlar sifatini yaxshilash, metrologik ta'minotni rivojlantirish, tibbiyot tashkilotlarida foydalaniladigan tibbiy texnikaga texnik xizmat ko'rsatish va uni sinovdan o'tkazish tizimini takomillashtirish asosida aholiga tibbiy xizmatlar ko'rsatish samaradorligini va xavfsizligini oshirish maqsadida sog'liqni saqlash sohasida metrologiya xizmatini rivojlantirish bo'yicha "Yo'l xaritasi" ishlab chiqilgan. "Yo'l xaritasi"ga muvofiq normativ-huquqiy bazani takomillashtirish, nazorat mexanizmlarini yaratish, moddiy-texnik bazani rivojlantirish, kadrlar tayyorlash masalalarida ishlar olib borilmoqda. Hozirda "O'lchash funksiyalariga ega tibbiy texnikaning metrologik nazoratini o'tkazish tartibi to'g'risida"gi, "Tibbiy texnikani davriy sinovlardan o'tkazish tartibi to'g'risida"gi Nizomlar ishlab chiqilgan bo'lib, ular O'zbekiston Respublikasining "Metrologiya to'g'risida"gi Qonuniga muvofiq davlat metrologiya xizmatlari

organlariga, akkreditatsiyalangan laboratoriyalarga hamda tibbiyotda qo'llanishi lozim bo'lgan va qo'llanadigan o'lchash funksiyalariga ega tibbiy texnikani metrologik tekshiruvdan (qiyoslash)dan o'tkazish hamda tibbiy texnikani davriy sinovlardan o'tkazish tartibini va ushbu sinovlarni amalga oshiradigan tashkilotlar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni belgilaydi. Tibbiyot texnikasi o'zi nima? Tibbiyotda profilaktik, diagnostik va davolash maqsadlarida, shuningdek sanitariya – gigienik va epidemiyaga qarshi chora – tadbirlarni bajarishda foydalaniladigan texnik vositalarning yig'indisidir.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tibbiyot texnikasining rivojlanishi tibbiy texnikaning yangi namunalarni paydo bo'lishiga imkon beradigan fan va texnikaning rivojlanishi bilan chambarchas bog'liqdir. Diagnostika va davolashda yangi yo'nalishlarning paydo bo'lishi davolash – profilaktik chora – tadbirlarni ijobiy natijalar bilan amalga oshirishga imkon beradigan yangi texnik vositalarni yaratilishiga shart – sharoitlarni yaratdi. Tibbiyot texnikasi o'rganish uchun tibbiyot elektronikasini ilmiy asoslangan holda mukammal o'rganish maqsadga muvofiqdir. Chunki hozirgi vaqtda elektronika tushunchasi keng tarqalgandir. Zamonaviy texnika fani bo'lgan elektronika, eng avvalo hozirgi zamon fizika yutuqlariga asoslanadi, shuning uchun elektron apparatlarsiz hozirgi kunda kasalliklar diagnostikasini ham, ularni effektiv davolashni ham amalga oshirib bo'lmaydi. Davolash maqsadida organizmga turli fizik faktorlar (ultratovush, elektr toki, elektromagnit maydon va boshqalar) bilan dozali tasir ko'rsatishni taminlovchi elektron qurilmalari: mikroto'lqinli terapiya apparatlari, elektroxirurgiya uchun apparatlar, kardiostimulyator va boshqalar bo'lib hisoblanadi. Zamonaviy tibbiyot elektronikasining asosi kibernetika elektron qurilmalari bo'lib ular: a) tibbiy-biologik axborotni qayta ishlash, saqlash va avtomatik analiz qilish, muayyan masofaga uzatish uchun elektron hisoblash mashinalari; b) hayot uchun zarur bo'lgan jarayonlarini boshqarish va odamni o'rab olgan atrof muhitning holati ustidan avtomatik tartib o'rnatish uchun tuzilmalar; v) biologik jarayonlarning elektron modellari va boshqalarni tashkil qiladi. Tibbiyot elektronikasi asbob va apparatlarining ishlatilishi diagnostika hamda davolashning samaradorligini va tabobat xodimining mehnat unumdorligini oshiradi. Tibbiyot texnikasining asosiy ko'rsatkichlariga quyidagilar kiradi: xavfsizlik, samaradorlik, mutanosiblik, o'zaro almashinuv, tizimlash. Xavfsizlik – inson hayoti, sog'lig'iga ziyon yetkazishga bog'liq bo'lgan, bunga yo'l qo'yilmaydigan tavakkalchilikning yo'qligiga asoslangan ko'rsatkichlarning asosiysi. Bu ayniqsa davolash, tashxis,

muolajalar o'tkazish uchun foydalaniladigan tibbiy asboblari, uskunalari va apparatlarga tegishlidir.

XULOSA

O'lchash funksiyalariga ega tibbiy texnikalar birlamchi, davriy, navbatdan tashqari, inspeksion va ekspert qiyoslashlardan o'tkaziladi. Qiyoslash natijalariga ko'ra o'lchash funksiyalariga ega tibbiy texnikalar qo'llanishga yaroqli deb tan olingan taqdirda o'lchash vositasini qiyoslash sertifikatini beriladi, shuningdek, qiyoslash tamg'asining bosma izi qo'yiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. A.N. Remizov. Tibbiyvabiologikfizika. Ibn Sino nomidaginashriyot. 1992. (2005) 615 s.
2. Л.В.Осипов “Физико-технические проблемы ультразвуковой диагностики” //Медицинская техника. М. Медицина, 1991,№5.
3. Исматуллаев П.Р., Қодирова Ш.А. Метрология асослари. Ўқув қўлланма, “Тафаккур” нашрети, 2012.
4. Хакимов О.Ш., Латипов В.Б. Оценка неопределенности измерений. Учебное пособие. Ташкент, 2008.
5. Morris &Langari., Measurement and Instrumentation, 2nd Edition/ Theory and Application., Academic Press., 2015, 726 page.